

گوشه‌هایی از زندگی‌نامه زنده‌یاد دکتر سید موسی حجازی

بنیانگذار بیمارستان روانی در استان خراسان

(به بهانه پنجاهمین سالگرد درگذشت وی)

دکتر حمید طوفانی*

بودند که این‌گونه افراد جن‌زده و جادو شده می‌باشند و هرگز درمان نمی‌شوند. ولی این پزشک دانشمند و مردمی باور داشت که این افراد بیمار هستند و مانند بیماران جسمی درمان‌پذیر می‌باشند. از این رو با کمک شهرداری و افراد خیر، مکانی رادر میدان دوچرخه (سالن مهران کنونی انتهای خیابان خاکی) برگزید و بیماران روانی را در این محل گردآوری و به نگهداری و درمان آنان پرداخت که این مکان هنوز به نام «کوچه دیوانه‌خانه» معروف است و پس از چندی با توجه به افزایش بیماران، نیاز به محل جدید و بزرگ‌تری احساس گردید که دکتر موسی حجازی دست‌نیاز به دامان آستان قدس رضوی دراز نمود و با پیگیری‌های فراوان، زمینی برای ساخت بیمارستان در نظر گرفته شد که با کوشش خستگی‌ناپذیر وی بنایی در آن ساخته شد. گفته می‌شود که دکتر موسی حجازی افزون بر وجوهات خیریه، درآمدهای خود را نیز در همین راه هزینه می‌کرده است. به هر روی بیمارستان روانی حجازی که در آن هنگام «بیمارستان حجازی» نامیده می‌شد گشایش یافت و از این راه نه‌تنها باری از دوش جامعه برداشته شد، بلکه بیماران روانی نیز محلی برای درمان خود پیدا کردند. ریاست این بیمارستان نیز به عهده خود دکتر سید موسی حجازی بود.

زنده‌یاد دکتر سید موسی حجازی که سری پردرد

دکتر سید موسی حجازی بنیانگذار بیمارستان روانی به شکل نوین در استان خراسان و شاید در ایران، در سال ۱۲۵۶ در شهر تهران دیده به جهان گشود. پس از گذراندن دوره ابتدایی، در مدرسه دارالفنون تهران به تحصیل دانش پرداخت و افزون بر دانش پزشکی به زبان فرانسه نیز تسلط کامل یافت. از این رو آموزش زبان فرانسه را در کارنامه درخشان خدمات علمی خود به ثبت رساند. پس از پایان تحصیلات به شهر مشهد رفت و نخست به‌عنوان رئیس دارالشفاء رازی که پس از چندی به‌عنوان درمانگاه رازی مشهد نامگذاری شد به کار پرداخت و در همان روزها، عنوان نخستین پزشک قانونی استان خراسان به وی داده شد که تا هنگام مرگ این سمت را دارا بوده و پس از ایشان به آقای دکتر نصر... حجازی فرزند وی که متخصص آسیب‌شناسی و استاد دانشگاه بود انتقال یافت.

دکتر سید موسی حجازی دارای قلبی رئوف و آکنده از گذشت و مهربانی بود که تنها برای محرومین و نیازمندان می‌طپید. از همین رو بیماران روانی که در شرایط بسیار ناگوار نگهداری می‌شدند و مهم‌تر از همه از سوی جامعه و حتی خانواده خود طرد شده بودند و برخی از آنان در زنجیر و زیرزمین‌ها و مکان‌های نمور زندانی شده بودند، نظر وی را به خود جلب نمودند. از سوی دیگر، در آن دوران بسیاری از مردم بر این باور

* روانپزشک، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد. مشهد، انتهای خیابان عامل، بیمارستان ابن سینا.

برای خدمت به تهیدستان و نیازمندان داشت پس از انجام این مهم به سامان‌بخشی درمان مسلولان پرداخت. وی کوشش خود را در راستای ساخت بیمارستانی برای این بیماران آغاز کرد و مکانی را در بیرون شهر مشهد تهیه و ساختمانی در آن بنا نمود که در حال حاضر به نام بیمارستان شریعتی نامیده می‌شود. بنای این ساختمان در سال ۱۳۲۵ پایان یافت و مورد بهره‌برداری قرار گرفت. دکتر سید موسی حجازی به‌خاطر امکانات کم و دوری راه ناگزیر بود که هر روز این راه را با درشکه در سرما و گرمای زیاد و زمین خاکی آن زمان طی نماید.

او که دیگر پا به سن گذاشته بود، به بیماری‌های گوناگون دچار شد. یک سگته مغزی را پشت سر گذاشت و نابینا شد. پس از گذشت دو سال که در بستر بیماری بود در سال ۱۳۳۲ دیده از جهان فرو بست و به همت فرزند ایشان آقای دکتر نصرآ... حجازی، در محل بیمارستان شریعتی کنونی به خاک سپرده شد.

همسر آقای دکتر سید موسی حجازی برادرزاده مرحوم دکتر محمد مصدق بود.

دکتر سید موسی حجازی که لقب طیب اعظم را داشت به درمان سایر بیماران نیز می‌پرداخت و به‌همین منظور مطب‌هایی در خیابان‌های خسروی سابق و آزادی داشت.

دکتر سید موسی حجازی دارای ۳ فرزند پسر و ۲ دختر بوده که ۲ تن از پسران ایشان فوت نموده و یکی از آن‌ها که بازنشسته وزارت کشور می‌باشد در قید حیات است.

گفتنی است که دکتر سید موسی حجازی پسر عموی شادروان دکتر محمد حجازی نویسنده شهیر و از مخالفین سرسخت زمان سلطنت رضا شاه بوده، مبارزاتی نیز در این راه داشته است. گفتنی است که در دوران قیام کلنل محمدتقی‌خان پسیان از ایشان به‌عنوان وزیر بهداشتی کابینه وی نام برده‌اند.

یادش گرامی و راهش پر رهرو باد.